

Univerzita Karlova
Právnická fakulta

**Právní a jiná ochrana cizinců před
pracovním vykořisťováním, nekalými
praktikami zaměstnavatelů a nelegálním
zaměstnáváním**

Studentská vědecká odborná činnost

Kategorie: magisterské studium

2022/2023

Autor: David Pauk

XVI. ročník SVOČ

Konzultant: JUDr. Jakub Tomšej, Ph.D.

Navrhovaný specializační modul: Pracovní právo

Čestné prohlášení a souhlas s publikací práce

Prohlašuji, že jsem práci předkládanou do XVI. ročníku Studentské vědecké a odborné činnosti (SVOČ) vypracoval samostatně za použití literatury a zdrojů v ní uvedených. Dále prohlašuji, že práce nebyla ani jako celek, ani z podstatné části dříve publikována, obhájena jako součást bakalářské, diplomové, rigorózní nebo jiné studentské kvalifikační práce a nebyla přihlášena do předchozích ročníků SVOČ či jiné soutěže.

Souhlasím s užitím této práce rozšiřováním, rozmnožováním a sdělováním veřejnosti v neomezeném rozsahu pro účely publikace a prezentace PF UK, včetně užití třetími osobami.

V Praze dne 20. dubna 2023

David Pauk

Celkový rozsah vlastního textu práce (od úvodu po závěr), včetně mezer a poznámek pod čarou: 51 969 znaků

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval konzultantovi mé práce JUDr. Jakubovi Tomšejovi, Ph.D. za velmi cenné rady, připomínky a celkový vstřícný přístup.

Seznam zkratek

ADZ – Zákon č. 198/2009 Sb., Zákon o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon)

CSČR – Celní správa České republiky

ČSÚ – Český statistický úřad

EHS – Evropský hospodářský prostor

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

MS – Ministerstvo spravedlnosti

MV – Ministerstvo vnitra

PČR – Policie České republiky

SÚIP – Státní úřad inspekce práce

TZ – Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník

ÚPČR – Úřad práce České republiky

ZIP – Zákon č. 251/2005 Sb., Zákon o inspekci práce

ZoZ – Zákon č. 435/2004 Sb., Zákon o zaměstnanosti

ZP – Zákon č. 262/2006 Sb., Zákoník práce

ZPC – Zákon č. 326/1999 Sb., Zákon o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů

Obsah

Úvod	1
1. Postavení cizince na trhu práce	4
1.1. Pobyť cizinců na území České republiky	5
1.2. Oprávnění pracovat v České republice.....	5
2. Nelegální práce, pracovní vykořisťování a nekalé praktiky	7
2.1. Nelegální práce	7
2.2. Pracovní vykořisťování	7
2.3. Nekalé praktiky zaměstnavatelů	7
2.4. Shrnutí	8
3. Právní a jiná ochrana	9
3.1. Zákonná úprava.....	9
3.2. Prevence	10
3.3. Kontrolní činnost státu	10
3.4. Právní a poradenská činnost	11
4. Metodologie	13
4.1. Policy analysis	13
4.2. Operacionalizace.....	14
5. Analýza konkrétních opatření	16
5.1. Prevence	16
5.2. Kontrolní činnost	19
5.3. Právní a poradenská činnost	22
6. Sada doporučení	25
Závěr	27
Zdroje.....	29
Analyzované dokumenty	32
Přílohy.....	35

Úvod

V důsledku procesu globalizace dochází k postupnému, ale stále většímu sepejetí světové ekonomiky a jednotlivých národních ekonomik. Kořeny této postupné integrace je možné hledat od nepaměti. Důležitým milníkem je rok 1973, kdy došlo ke zrušení vázanosti světových měn na dolar jakožto nejsilnější světovou měnu a k nastavení systému tzn. plovoucích kurzů, což znamená volnou směnitelnost měn a jejich vzájemnou regulaci tržní silou. Postupně začalo docházet k oslabování vlivu států na chod ekonomik. Důsledkem výše naznačených změn je rozmach přeshraničních podnikatelských aktivit, přeshraniční integrace výrobních a finančních aktivit a vznik nadnárodních společností. Globalizace sebou přináší mnohá pozitiva, ale i velké množství negativ.

V návaznosti na propojování jednotlivých států, jejich ekonomik a trhů práce se také stále více cizinců vydává za prací do jiných států z důvodu lepších mzdových podmínek či lepších pracovních příležitostí. Tento trend pracovní migrace cizinců je znatelný ve většině vyspělých států a má rostoucí tendenci (Blanpain, 2020).

Další příčinou propojování států a přeshraniční pracovní migrace je v našem geografickém kontextu bezesporu proces evropské integrace. Evropská integrace usnadňuje možnost práce v jiném státě všem občanům Evropské unie, Švýcarska a EHS. Důraz je kladen jak na možnost práce v jiném státě, tak i na právní ochranu cizinců na pracovním trhu.

Pokud se podíváme již blíže na situaci v České republice, je vzestupný trend zaměstnávání cizinců zřejmý od roku 2011, kdy se po ekonomické krizi předchozích let zaměstnávání cizinců opět rozběhlo (Walsbergová, 2022). K 30. září 2022 bylo na území České republiky registrováno celkem 1 091 098 osob cizí státní příslušnosti, což je nárůst o zhruba 500 000 osob oproti roku 2019. Jedním z důvodů výrazného nárůstu počtu cizinců je vydávání dočasné ochrany státním příslušníkům Ukrajiny v návaznosti na agresivní válku na Ukrajině (MVČR – Čtvrtletní zpráva o migraci, 2022).

Zaměstnávání cizinců přináší řadu pozitivních aspektů. Jako příklad lze uvést snazší obsazování volných pracovních míst, přínos do státního rozpočtu a také jakýsi kulturně-společenský přínos, jako je boření určitých zarytých stereotypů vnímání cizinců.

Zaměstnávání cizinců s sebou nese i určité negativní vlivy, které by se ve vyspělé společnosti vyskytovat neměly a mělo by být úkolem státu proti těmto vlivům bojovat. Lze uvést například

nelegální zaměstnávání cizinců a jejich vykořisťování. Skutečnost, že jsem cizinec by neměla mít vliv na způsob, jakým je se mnou zacházeno na trhu práce, i přesto se však takovéto případy špatného a nelegálního zacházení objevují. Cizinec, již z podstaty věci, má slabší postavení než občan daného státu a je snazším subjektem možného znevýhodňování a diskriminace, ať už z důvodu možné jazykové indispozice či nerovného postavení. Proti tomuto se společnost snaží bojovat řadou lidskoprávních a antidiskriminačních předpisů na mezinárodní, evropské i národní úrovni.

Tato práce je právní a společenskou úvahou nad tím, jak účinně chránit cizince na českém trhu práce a jaká jsou práva cizinců, kteří jsou u nás nelegálně zaměstnáváni, potažmo, jak má být zajištěno, aby nedocházelo k vykořisťování a nekalým praktikám zaměstnavatelů vůči zaměstnancům.

Práce je koncipována jako tzn. „policy analysis“, jak bude představeno v metodologické části práce. Jejím hlavním cílem je identifikovat konkrétní problémy spojené s nelegální prací, nekalými praktikami zaměstnavatelů vůči zaměstnancům a pracovním vykořisťováním, tyto problémy uchopit a poskytnout doporučení, jak je řešit.

Práce se nejdříve ve své teoretické části zaměří na vymezení postavení cizince na českém trhu práce a jeho možnostmi pobytových a pracovních oprávnění. Teoretická část zároveň představí termíny nelegální práce, nelegální zaměstnávání, nekalé praktiky a pracovní vykořisťování a zasadí je do právního rámce České republiky.

Ve výzkumné části budou analyzovány strategické dokumenty, tiskové a výroční zprávy aktérů diskurzu a následně samotné formování „policy“ v oblasti pracovněprávních vztahů cizinců.

Na závěr práce navrhne možná řešení identifikovaných problémů a představí sadu konkrétních doporučení, které mohou přispět k řešení daného problému.

Práce má potenciální přínos, jelikož pracuje s právním hlediskem zkoumaného problému, tak i s přesahem do veřejných politik. Zvolený přístup umožňuje snazší pochopitelnost i pro laickou veřejnost, nikoliv pouze pro odborné kruhy. Přináší tedy alespoň částečný vhled do problematiky zaměstnávání cizinců a úskalí, které může přinášet. V návaznosti na velký nárůst počtu cizinců na našem území v posledním roce, který je spojený s válkou na Ukrajině, se jedná o téma aktuální a hodné pozornosti veřejnosti.

Práce bude vycházet především z odborné literatury z oblasti pracovního práva, zákonných ustanovení souvisejících s pracovním právem, vědeckých článků, strategických dokumentů, stanovisek jednotlivých aktérů a tiskových a výročních zpráv.

1. Postavení cizince na trhu práce

Pracovní právo je odvětvím soukromého práva s určitým přesahem do práva veřejného. Hlavním pramenem pracovního práva je ZP, který ve svém první odstavci vymezuje základní oblasti pracovního práva. Jedná se zejména o právní vztahy vznikající při výkonu závislé práce mezi zaměstnanci a zaměstnavateli jakožto základními subjekty pracovně-právního vztahu.

Vztahy subjektů pracovního práva se vyznačují určitou mírou specifiky kvůli značnému zákonnému omezení smluvní volnosti (Hůrka, 2009). Tento stav vychází z nerovného postavení obou subjektů. Zaměstnanec má z podstaty věci slabší pozici oproti zaměstnavateli a tuto nerovnováhu zákonodárce vyvažuje právě ustanoveními ZP.

Jiná situace je však postavení zaměstnanců mezi sebou. Zde je naopak třeba vycházet ze základních principů soukromého práva, konkrétně rovného postavení stran. Ačkoliv tento princip není přímo vtělen do ZP, objevuje se zde v určité modifikované podobě. Jedná se o princip rovného zacházení se všemi zaměstnanci, potažmo se všemi uchazeči o zaměstnání (Štefko, 2007).

Ve vztahu k zaměstnávání cizinců dochází ke vzniku určité nerovnosti postavení. Tato nerovnost je do jisté míry pochopitelná. Vychází z jazykové indispozice, neznalosti českého právního řádu či jiného socioekonomického a společenského zázemí. Dalším důležitým faktorem postavení cizince na trhu práce je i země, ze které pochází. Rozdílný režim je aplikován na cizince ze třetích zemí mimo Evropskou unii a cizince pocházející z členské země Evropské unie. Určité silnější postavení cizinců ze zemí Evropské unie vyplývá z institutu evropského občanství a z něj plynoucích práv.

Od výše popsané nerovnosti postavení cizinců a občanů České republiky je však nutné odlišit samotné zacházení s cizinci. Samotný fakt, že se jedná o cizince, nesmí být předpokladem pro odlišné zacházení a znevýhodňování. V tomto směru nabízí ochranu ADZ, který je právní oporou před diskriminací na základě národnosti či etnicity. Ve vztahu k pracovnímu právu jde především o právo na zaměstnání a přístupu k zaměstnání (ADZ, 2009).

Zásadu rovného zacházení a zákazu diskriminace obsahuje také § 4 ZoZ, který se již specificky váže na oblast pracovního práva, na rozdíl od ADZ, který má obecnější povahu (ZoZ, 2004).

1.1. Pobyť cizinců na území České republiky

K pobytu cizinců na území České republiky je obecně vyžadováno určité oprávnění. Druhů bytového oprávnění je v našem právním řádu více a určení druhu oprávnění k pobytu závisí na zemi původu cizince. Prakticky lze oprávnění k pobytu na našem území rozdělit do 3 kategorií na základě země původu. Jedná se o tyto kategorie: Občané zemí EU, EHP a Švýcarska, dále občané ze zemí mimo EU (občané třetích zemí) a cizinci bez ohledu na hranice EU (ČSÚ, 2006).

Občané zemí EU, EHP a Švýcarska mohou na území České republiky pobývat bez zvláštního povolení, a to na základě cestovního dokladu nebo průkazu totožnosti. V případě, že hodlají na území České republiky pobývat po dobu delší 3 měsíců, mohou požádat o osvědčení o registraci. Za splnění určitých podmínek mohou požádat o trvalý pobyt na území České republiky (Tomšej, 2020).

Občané třetích zemí mimo Evropskou unii mají ve většině případů vízovou povinnost. Oprávnění k pobytu na území České republiky představují především krátkodobá víza, dlouhodobá víza nebo povolení k dlouhodobému pobytu (MVČR – Občané třetích zemí, 2023).

Třetí kategorií jsou cizinci bez ohledu na hranice Evropské unie. Tato kategorie obsahuje specifické případy obou kategorií uvedených výše. Jedná se o situace udělení azylu a dočasné ochrany (ČSÚ, 2006).

Je třeba poznamenat, že oprávnění k pobytu neznamena oprávnění na českém území legálně pracovat a neznamena ani volný přístup na trh práce.

1.2. Oprávnění pracovat v České republice

Vedle oprávnění k pobytu je v určitých případech, pokud chce cizinec na českém území pracovat, stanovena povinnost mít pracovní oprávnění. ZoZ v § 98 a 98a vyjmenovává situace, kdy se nevyžaduje povolení k zaměstnání, zaměstnanecká karta, karta vnitropodnikově převedeného zaměstnance nebo modrá karta. Jedná se například o cizince s povoleným trvalým pobytem, cizince, kterému byl udělen azyl či doplňková ochrana nebo u něhož výkon práce nepřesáhne 7 po sobě jdoucích kalendářních dnů a jde o pracovníka či povolání v zákoně uvedeném. Výjimka ale tyto paragrafy uvádějí mnohem více (ZoZ, 2004).

V případě, že jde o cizince neuvedeného v § 98 a 98a ZoZ je vyžadováno speciální pracovní oprávnění. Cizinec ze třetí země, který nemá podle zmíněných paragrafů volný přístup na trh práce, může pracovat pouze má-li povolení k zaměstnání a platné oprávnění k pobytu,

zaměstnaneckou kartu, modrou kartu či kartu vnitropodnikově převedeného zaměstnance (MPSV, 2020).

Uvedená pracovní oprávnění se udělují za odlišných specifických podmínek a vydávají se na konkrétní pracovní místo u konkrétního zaměstnavatele.

Zaměstnanecká karta je jedním z možných druhů oprávnění k dlouhodobému pobytu na území ČR a má duální charakter. Jedná se dnes o nejčastější pracovní oprávnění. Její udělování vychází ze ZPC. Cizinec je na základě této karty oprávněn na českém území pobývat a pracovat. Účelem pobytu cizince vycházejícího ze zaměstnanecké karty je zaměstnání. Maximální doba, na kterou se toto oprávnění vydává, je dva roky s možností opakovaného prodloužení (Tomšej, 2020).

Druhou možností je modrá karta, ta se odlišuje od zaměstnanecké karty, protože je určena pro zaměstnání vyžadující vysokou klasifikaci. Stejně jako zaměstnanecká karta má duální charakter a opravňuje tak cizince k pobytu i práci v České republice (Daněk, 2020).

Pokud cizinec pracuje na území České republiky bez platného pracovního oprávnění, jedná se o jeden z případů výkonu nelegální práce. Tento stav není vítaný a je úkolem státu a společnosti proti tomuto protiprávnímu stavu bojovat. Jak bylo představeno v této kapitole, cizinec má vůči zaměstnavateli i vůči ostatním zaměstnancům slabší postavení. Zaměstnavatel může tak poměrně snadno zneužít své nadřazené postavení a dopustit se vůči cizinci i dalších nežádoucích jednání. Jedná se především o nelegální zaměstnávání, pracovní vykořisťování a nekalé praktiky zaměstnavatele vůči zaměstnanci. Tyto pojmy budou představeny v následující kapitole práce.

2. Nelegální práce, pracovní vykořisťování a nekalé praktiky

2.1. Nelegální práce

Nelegální práce je definována v § 5 písm. e) ZoZ jako: „závislá práce vykonávaná fyzickou osobou mimo pracovněprávní vztah, práce vykonávaná cizincem v rozporu s vydaným povolením k zaměstnání nebo bez tohoto povolení, nebo v rozporu se zaměstnaneckou kartou, kartou vnitropodnikově převedeného zaměstnance nebo modrou kartou nebo práce vykonávaná cizincem pro právnickou nebo fyzickou osobu bez platného oprávnění k pobytu na území České republiky“ (ZoZ, 2004). Nelegální práci se tedy rozumí buď jakýsi „maskovaný“ výkon závislé práce v šedé ekonomice, nebo jde o práci neohlášených cizinců (Štefko, 2013).

S nelegální práci se pojí pojem neoprávněného zaměstnávání cizinců. To je v našem právním řádě trestný čin podle § 342 TZ. Dle tohoto paragrafu se neoprávněného zaměstnávání cizinců, kteří se neoprávněně zdržují na území ČR, dopustí ten, kdo ve větším rozsahu neoprávněně zaměstná nebo zprostředkuje zaměstnání cizinců, kteří nemají platné povolení k zaměstnání (TZ, 2009).

2.2. Pracovní vykořisťování

Pracovní vykořisťování není legálním pojmem, ale jde o pojem širší, pod který lze subsumovat otroctví, nevolnictví, nucené práce apod. (MV, 2018). Jedná se o jeden z mnoha typů obchodování s lidmi. Aplikace ustanovení TZ je však ve většině případů obtížná a není možné posuzovat dané jednání jako obchod s lidmi, ale spíše jako porušování ZP a příslušných předpisů (Klanová, 2019). Pro účely této práce je možné jej definovat jako neadekvátní až nelegální využívání pracovníků, obvykle za účelem zisku. Tento typ zneužití může mít mnoho podob, ať už jde o nízké mzdy, neúměrně dlouhou pracovní dobu, nebezpečné pracovní podmínky, neplacené přesčasy apod. Často se s pracovním vykořisťováním pojí také vykořisťování sexuální, o tomto ale tato práce nepojednává.

2.3. Nekalé praktiky zaměstnavatelů

Nekalé praktiky zaměstnavatelů lze do jisté míry přirovnat k šikaně na pracovišti. Zaměstnavatelé v těchto případech překračují dohodnutý rámec pracovněprávního poměru, potažmo přímo ZP a příslušné předpisy. Zaměstnavatel z pozice silnější strany uplatňuje svou autoritu a nadřazenost a vyžaduje neadekvátní plnění a chování zaměstnanců (Epravo.cz, 2002). Jako příklad nekalých praktik lze uvést nevyplacení či zadržování mzdy, poskytování mzdy nižší než minimální, neúměrně dlouhou pracovní dobu či vynucování odpovědnosti zaměstnanců za něco, co není jejich vina a z čeho nejsou ze zákona ani smlouvy odpovědní

(Epravo.cz, 2002). Vedle nekalých praktik obecně lze rozlišit i nekalé praktiky zaměstnavatelů vůči cizincům, kdy na základě národnosti či imigračního statutu dochází k diskriminaci cizinců v pracovním prostředí. Jako příklad lze uvést diskriminaci při náboru nových zaměstnanců, diskriminaci ve výši platu a benefitů, diskriminaci při přidělování pracovních míst, diskriminaci při rozvíjení kariéry apod. Pod nekalé praktiky lze rovněž zařadit vykořisťování nebo nelegální práci, které byly popsány výše v této práci. Je třeba poznamenat, že domácí zaměstnanec může dostat přednost před cizincem ze 3 země při výběru vhodného kandidáta a nejedná se o diskriminaci (Tomšej, 2020).

2.4. Shrnutí

Obecně lze říct, že zaměstnavatel se může dopustit nelegálního zaměstnávání, pracovního vykořisťování či nekalých praktik jak vůči zaměstnancům daného státu, tak i cizincům. V případě cizinců ale do vztahu zaměstnavatel – zaměstnanec může navíc přibýt prvek diskriminace na základě národnosti, etnického původu či imigračního statutu. Tento přístup je nelegální jak na úrovni pracovního práva, tak i na úrovni práva ústavního a antidiskriminačního. Společnost by měla tuto diskriminaci potírat co nejúčelněji a nabídnout cizincům dostatečnou právní a jinou ochranu proti takovému jednání. Právní a jinou ochranou a možnostmi cizinců se bude zabývat další kapitola práce.

3. Právní a jiná ochrana

Zákon přiznává cizincům určitá práva, za účelem jejich uplatnění na českém trhu práce. Zaměstnavatel by do těchto práv neměl zasahovat a nemělo by docházet ani k jejich omezování. Mezi základní práva zaměstnanců patří spravedlivé a rovné zacházení, písemná pracovní smlouva, garantovaná minimální mzda, výplata mzdy, bezpečné pracovní podmínky, placení zdravotního a sociálního pojištění, placená dovolená, nemocenská apod. (Informovaná migrace=bezpečná migrace, MPSV).

Úkolem státu je proti nelegální práci, nelegálnímu zaměstnávání, pracovnímu vykořisťování a nekalým praktikám zaměstnavatele vůči cizincům zasáhnout a poskytnout cizincům potřebnou pomoc a právní ochranu.

Způsobů a možností právní a jiné ochrany cizinců je několik, pro účely této práce jsou rozděleny do 3 kategorií – prevence, kontrolní činnost státu, právní pomoc. Vedle těchto kategorií ještě stojí zákonná úprava, která bude představena nejdříve.

3.1. Zákonná úprava

Zaměstnávání cizinců obecně vychází ze ZoZ. Tento zákon upravuje problematiku zaměstnávání cizinců na území České republiky ve své 4. části. Obsahuje například informační povinnost zaměstnavatele při zaměstnávání cizinců nebo problematiku povolení k zaměstnání cizince. Podstatnou částí tohoto zákona je vymezení možné kontroly dodržování zákona na pracovištích a v zaměstnáních a vymezení přestupků a pokut za porušení zákona (ZoZ, 2004).

Nejdůležitějším právním předpisem pracovního práva je ZP. Ten jako komplexní právní předpis upravuje problematiku pracovního práva pro všechny zaměstnance, včetně cizinců. Z tohoto zákona vychází většina práv zaměstnance (ZP, 2006).

Třetím předpisem, který má vliv na problematiku zaměstnávání cizinců je již zmíněný ADZ. Tento zákon vymezuje zásadu rovného zacházení a přístupu a právní prostředky ochrany před diskriminací. Ve vztahu k zaměstnávání cizinců jde konkrétně o ochranu před diskriminací při hledání práce a při samotné práci (ADZ, 2009).

Poslední právní předpis, který je dobré zmínit, je TZ. Ten vymezuje trestné činy související s řešenou problematikou. Konkrétně se jedná o trestný čin neoprávněného zaměstnávání cizinců dle § 342 TZ nebo trestný čin obchodování s lidmi dle § 168 TZ, který zahrnuje nucené práce a jiné formy pracovního vykořisťování (TZ, 2009).

3.2. Prevence

První krokem při potírání jakéhokoliv společensky škodlivého jednání by měla být prevence, tedy snaha protiprávnímu jednání předcházet. Prevence a zvyšování povědomí o pracovním vykořisťování jsou důležité v boji za jejich odstranění nebo alespoň pro jejich minimalizaci. Je důležité takovéto praktiky netolerovat a stíhat je, pokud se objeví.

Problematika nelegálního zaměstnávání, pracovního vykořisťování a nekalých praktik zaměstnavatelů vůči cizincům je však obtížně řešitelná. Je to do jisté míry dáno tím, že společnost obecně tomuto problému nepřikládá velkou váhu a neklade si jeho řešení za svou prioritu. To potvrzují obecné výzkumy ohledně zaměstnávání cizinců. Je třeba poznamenat, že v posledních letech se pohled české společnosti na zaměstnávání cizinců postupně mění, čísla ale přesto nejsou příliš pozitivní (STEM,2018).

Dle výzkumu společnosti STEM z roku 2018 se tři pětiny Čechů domnívají, že u nás pracuje příliš mnoho cizinců, a polovina si myslí, že cizinci připravují české občany o práci. Pohled se však postupně mění, zejména od roku 2016. Do tohoto roku byli dlouhodobě cizinci vnímáni veskrze negativně, jako jakési ohrožení pro pracovní trh (STEM, 2018).

V evropských společnostech, včetně České republiky, obecně platí, že panuje určitá tolerance vůči pracovnímu vykořisťování pracovníků z jiných zemí. Lidé se domnívají, že cizinci vykořisťující práci přijímají dobrovolně, i když z důvodu chudoby a marginalizace. Tato tolerance a přehlížení pracovního vykořisťování však odporuje základům právního státu a demokratické společnosti (Agentura Evropské unie pro základní práva, 2015).

3.3. Kontrolní činnost státu

Druhý důležitý prvek při potírání nežádoucích jevů při zaměstnávání cizinců je kontrola. Stát by měl zajišťovat účinnou kontrolu nad poměry na pracovištích. Z dlouhodobého hlediska je i pro cizince výhodné, aby stát tyto kontroly prováděl a pokud přijde na to, že cizinec je zaměstnán „načerno“, aby tohoto cizince potrestal. Problém nelegální práce a nelegálního zaměstnávání často právě leží v nekalých praktikách zaměstnavatelů a pracovním vykořisťování, které se s tímto pojí. Je tedy potřebné, aby nedocházelo k nelegální práci a nelegálnímu zaměstnávání. A tomu lze, vedle prevence, zamezit kontrolami na pracovišti.

Co se týká nelegální práce, patří odhalování a potírání nelegálního zaměstnávání mezi dlouhodobé priority SÚIP. Dle statistik dochází ke stále zvyšujícímu se počtu nelegálních

pracovníků. V roce 2018 se proto MPSV, SÚIP a PČR dohodli, že bude zintenzivněna kontrola nelegálního zaměstnávání (Epravo.cz, 2018).

Je nutné poznamenat, že kontroly jsou důležité a potřebné v boji v potírání nelegální práce, nekalých praktik a pracovního vykořisťování. V případě nelegální práce cizinců, kdy zároveň dochází k pracovnímu vykořisťování či nekalým praktikám by předním zájmem společnosti mělo být potrestání zaměstnavatele, nikoliv zaměstnance. To znamená, že by se nejdříve měl řešit protiprávní stav zaměstnavatele a měla by být nabídnuta určitá ochrana zaměstnanci. Teprve poté by se mělo být řešeno samotné azylové a migrační řízení se zaměstnancem.

3.4. Právní a poradenská činnost

Jak již bylo naznačeno výše, cizinec má z podstaty věci slabší postavení oproti občanům České republiky a zaměstnavatelům. Často ani netuší, jaká práva mu český ZP přiznává. Třetím důležitým krokem v boji proti nelegální práci, neoprávněnému zaměstnávání cizinců, pracovnímu vykořisťování a nekalým praktikám je právní a poradenská činnost.

Právní a poradenské pomoci cizincům v oblasti pracovního práva se věnuje několik státních i neziskových organizací, na které má cizinec možnost se obrátit. Také je v každém případě možné obrátit se na advokáta, tato možnost již pro cizince většinou nebude bezplatná.

Ze státních orgánů a institucí má cizinec možnost obrátit se na MPSV, ÚPČR a SÚIP. Obecné informace o zaměstnávání poskytuje MPSV. Individuální pomoc a poradenství nabízí síť poradců EURES. V případě SÚIP jde o poskytování informací o pracovněprávní problematice a přijímání podmětů ke kontrole (Informována migrace=bezpečná migrace, MPSV).

S podnětem na porušení zákona se může cizinec také obrátit na PČR v případě, že se domnívá, že došlo k správnímu deliktu či trestnému činu. Problémem podávání trestních oznámení na trestný čin neoprávněného zaměstnávání cizinců je, že cizinec, ze strachu z vlastního postihu, se na PČR raději neobrátil.

Je potřebné zmínit Odbor azylové a migrační politiky MV, který řeší oprávnění k pobytu, víza apod. Cizinec si přes tento úřad vyřizuje například zaměstnaneckou kartu, která má již zmíněný duální charakter.

Mimo orgány a instituce států má cizinec možnost obrátit se na některou z neziskových organizací. Za zmínku stojí například organizace La Strada, která se snaží přispívat k odstranění vykořisťování a obchodování s lidmi, dále třeba Sdružení pro integraci a migraci. Tato

organizace se zaměřuje na integraci cizinců ale i přímo na problematiku pracovní migrace. Sdružení pro integraci a migraci nabízí bezplatné právní a sociální poradenství.

V návaznosti na události února loňského roku a rozpoutání nezákonné agresivní války na Ukrajině je potřebné zmínit organizaci, která se zabývá pomocí uprchlíků. Jde o Organizaci pro pomoc uprchlíků. Příchozí uprchlíci, nejenom z Ukrajiny, u nás často chtějí začít pracovat, a proto se i tato organizace zaměřuje mimo jiné na právní poradenství v pracovněprávní oblasti.

4. Metodologie

Cílem práce je analyzovat možné právní a jiné způsoby ochrany cizinců před nelegální prací, nekalými praktikami a pracovním vykořisťováním. V metodologické bude dále představen koncept „policy analysis“, konkrétně diskurzivní přístup k policy analysis.

Práce se zaměří na možné aktéry utváření „policy“ (obsahu) a pokusí se na základě analýzy dosavadního vývoje a strategických dokumentů aktérů vytvořit návodná řešení, která by přispěla k úspěšnému potírání nežádoucích vlivů při zaměstnávání cizinců.

Hlavní výzkumná otázka policy analysis je následující:

VO1: Jaké jsou právní a jiné možnosti ochrany cizinců před nežádoucími vlivy při zaměstnávání?

4.1. Policy analysis

Při koncepci policy analysis práce vychází z předpokladu, že utváření „policy“ jako veřejné politiky je úzce spjato s podmínkami, za kterých se určité téma stává „věcí veřejnou“ (Schubert a Bandelow, 2014). Jako „policy“ můžeme označit konečné vyústění řešení určitého tématu, například ve formě zákona či veřejného opatření (Durnová, 2013). Tato práce se zaměří na „policy“ jako vyústění možných typů řešení nežádoucích vlivů zaměstnávání cizinců.

Pro určení vytvářených „policies“ je nutné se zaměřit na aktéry, kteří přispívají ke vzniku a řešení samotného problému. Tito aktéři mohou být institucionálního charakteru na úrovni států a jejich institucí, soukromých aktérů či společnosti jako celku. Jde tedy o určité zájmové skupiny a mocenské uskupení, které vytváří jak právní rámec, tak i jiná řešení daného problému (Durnová, 2013).

S aktéry jako účastníky vytváření „policy“ pracuje především diskurzivní policy analysis. Diskurzivní přístup se soustředí na vlivy, které vedou ke konkrétnímu ustavení policy. Tyto vlivy nazýváme diskurzivním prostředím. Koncept „policy“ se pojí s pojmem „polity“ (struktury) a „politics“(procesy) (Institut politického marketingu, 2013). Diskurzivní přístup se zaměřuje na dynamiku mezi těmito aspekty a povahu jejich vztahu (Durnová, 2013).

Pro účely této práce budou vybráni nejdůležitější aktéři vytvářející policy a následně bude pozornost zaměřena na analýzu možných kroků, které přispívají k potírání nežádoucích vlivů při zaměstnávání cizinců.

Policy analysis se snaží o řešení určitého společenského problému, v případě této práce zamezení nežádoucím vlivům při zaměstnávání cizinců. Při analýze pro účely policy analysis je možné využít různorodých metod a zkoumaná problematika může být uchopena z různých úhlů pohledu (Durnová, 2013).

Tento typ analýzy je pro tuto práci vhodný, jelikož práce pracuje s rozličnými zdroji, různými aktéry a jejich jednáním a snaží se dát určitá obecná doporučení, která mají směřovat k účinnému potírání nelegální práce, neoprávněného zaměstnávání cizinců, nekalých praktik ze strany zaměstnavatelů a pracovního vykořisťování.

4.2. Operacionalizace

Pro účely správné operacionalizace je nutné si nejdříve určit aktéry, kteří se podílejí na vytváření „policy“, její společenské důležitosti a vytváření právních a jiných možností ochrany cizinců před nežádoucími vlivy při zaměstnávání.

První aktér, který má zásadní vliv na přisouzení důležitosti řešenému problému je společnost a její mínění. Je nutné poznamenat, že jeden z důvodů, proč není řešení tohoto problému větší prioritou je veřejné mínění, jak bylo již nastíněno v teoretické části. Práce se však na toto kritérium zaměřovat nebude, jelikož se jedná o velký přesah do oblasti sociologie a pro účely této práce je takové posouzení nadbytečné.

Pro posouzení možností právní a jiné ochrany cizinců před nežádoucími vlivy při zaměstnávání bude pozornost zaměřena především na Českou republiku a její instituce, evropské instituce a dále organizace neziskového sektoru zaměřující se na právní a jinou pomoc cizincům.

V teoretické části byly představeny tři možnosti ochrany cizinců před nežádoucími vlivy. Jedná se o prevenci, kontrolní činnost státu a právní a poradenskou činnost. Analytická část bude rozdělena do těchto tří částí a bude zkoumána dosavadní činnost ve zmíněných oblastech na základě tiskových zpráv, strategických dokumentů a výstupů z činnosti jednotlivých aktérů. Zkoumané výzkumné období je stanoveno na roky 2011–2021. Je tomu tak proto, že v roce 2011 započal trend stále zvyšujícího se pobytu cizinců na území České republiky. Rok 2021 představuje hranici, kvůli absenci tiskových zpráv a strategických dokumentů z let 2022 a 2023.

V části prevence bude pozornost zaměřena na strategické dokumenty a tiskové zprávy MV, MPSV a Agentury evropské unie pro základní práva.

V části kontrolní činnosti bude analyzována četnost kontrol prováděných SÚIP a CSČR. Analýza bude vycházet z tiskových zpráv těchto institucí a pozornost bude věnována

odhalování nelegálního zaměstnávání cizinců ze třetích zemí a porušení oznamovací povinnosti zaměstnavatele o práci občanů z členských zemí Evropské unie.

Poslední zkoumaná oblast bude právní a poradenská činnost neziskové organizace La Strada Česká republika a jejích výročních zpráv z let 2011–2021. Důraz bude kladen na práci v terénu při odhalování nežádoucích jevů při zaměstnávání cizinců a určení nejčastěji se objevovaných nedostatků.

Následně bude stanovena sada doporučení pro zlepšení řešení problému nelegální práce, nekalých praktik ze strany zaměstnavatelů a pracovního vykořisťování. Doporučení budou formulována jako výstup z analyzovaných dokumentů a tiskových zpráv.

5. Analýza konkrétních opatření

Při zkoumání konkrétních opatření v kategoriích prevence, kontrolní činnost a právní a poradenská činnost je třeba vymezit aktéry, jejichž jednání a kroky budou analýze podrobeny. V případě prevence se jedná na úrovni Evropské unie o Agenturu Evropské unie pro základní práva, na úrovni státu jde o MV a MPSV. V kategorii kontrolní činnosti se na úrovni Evropské unie jedná o EUROPOL a v případě České republiky hlavně o SÚIP a CSČR v součinnosti s PČR. Právní a poradenské činnosti se věnují především organizace zaměřené na práci s cizinci.

Všechny údaje výzkumné části vychází z analyzovaných dokumentů, jak jsou uvedeny ve zdrojích práce.

5.1. Prevence

Pracovnímu vykořisťování a nekalým praktikám, jak je uvedeno v teoretické části práce, je nadřazen pojem obchodování s lidmi. Toto nelegální jednání je trestným činem podle § 168 TZ. Boj proti obchodování s lidmi je jednou z priorit Evropské unie a jeho potírání se věnuje ve své činnosti EUROPOL.

Na úrovni České republiky má v gesci boj proti obchodování s lidmi MV. Aktuálně je vypracována Národní strategie boje proti obchodování s lidmi v České republice na období 2020-2023, kterou vypracoval Odbor prevence kriminality. Tato strategie se také věnuje prevenci pracovního vykořisťování. Za důležité je dle strategie zaměřit se na podporu legislativních změn v boji proti obchodování s lidmi. Na základě úkolu č.1 strategie boje proti obchodování s lidmi na období 2016-2019 byla provedena analýza nedostatků pracovněprávních a trestněprávních předpisů ve vztahu k jejich vlivu na vznik a postih vykořisťujících pracovních podmínek. Strategie na období 2020-2023 identifikovala několik nástrojů prevence, pomocí nichž je možné bojovat proti vykořisťujícím pracovním podmínkám a tím i proti následnému obchodování s lidmi. Jedná se především o rozšíření ručení za pokuty za nelegální práci, sjednocení definice cizince dle ZoZ a ZIP, povinnost registrovat veškerých pracovněprávních vztahů bez výjimek, evidence pracovní doby i u dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr apod.

Dalším důležitým bodem Strategie na období 2020-2023 v oblasti prevence je spolupráce s aktéry, kteří působí ve vyloučených lokalitách. Pro vyloučené lokality je typické větší riziko možného obchodování s lidmi. To dle Strategie na období 2020-2023 dlouhodobě potvrzuje PČR.

V oblasti prevence Strategie dává dva úkoly pro období 2020-2023. Jedná se o podporu legislativních změn v oblasti boje proti obchodování s lidmi, to obsahuje i pracovní právní problematiku, jak je naznačeno výše. A druhým úkolem je pokračování ve spolupráci s aktéry působícími v sociálně vyloučených lokalitách.

Dalším důležitým úkolem, který je touto strategií ukládán, je vypracování karty základních práv a povinností zaměstnavatele a zaměstnance v ČR. Odpovědným subjektem za realizaci je MPSV. Tato karta by měla být srozumitelným informačním materiálem o pracovních podmínkách v ČR a prevenci pracovního vykořisťování. Dalším požadavkem je, aby byl zajištěn překlad do jazyků nejčastěji identifikovaných obětí obchodování s lidmi na území ČR a distribuovat tyto materiály mezi cílovou skupinu.

Strategické dokumenty v této oblasti jsou nejčastěji vypracovávány koordinačními skupinami MV a MPSV.

Jak bylo zmíněno výše, MV má v gesci převážně široce koncipovanou politiku obchodu s lidmi, kam spadá i pracovní vykořisťování a jiné praktiky. Druhým aktérem v této oblasti je již uvedené MPSV. Do jeho působnosti spadá celá pracovní právní problematika, konkrétně tedy pracovní vykořisťování, nekalé praktiky a nelegální práce.

MPSV realizovalo za finanční podpory evropských fondů několik projektů, které se mimo jiné zaměřují na potírání nežádoucích vlivů při zaměstnávání cizinců.

V roce 2011 byl realizován projekt „Efektivní systém rozvoje zaměstnanosti, výkonu komplexních kontrol a potírání nelegálního zaměstnávání v ČR“. Cílem projektu bylo maximální omezení nelegálního zaměstnávání v ČR i cizích státních příslušníků a dokončit započatý proces prohloubení kontrolní spolupráce v rámci celého rezortu. Tohoto účelu se mělo docílit tím, že SÚIP převezme a zefektivní kontrolu nelegálního zaměstnávání. Kontrole se bude věnovat další část této práce, pro otázku prevence je důležité ustavení klíčových aktivit č. KA 03 – vzdělání, rekvalifikace prioritní cílové skupiny, vzdělávání sekundární cílové skupiny, č. KA 05 – povinná publicita a osvěta a poradenství vůči terciální cílové skupině, č. KA 08 – činnost pracovního týmu poradců prevence nelegálního zaměstnávání ÚPČR, která navazuje na zkušenosti a poznatky z realizované klíčové aktivity č. KA 04. V rámci projektu byl dále vytvořen na ÚPČR 157členný tým specialistů, jehož cílem bylo aktivně působit v rámci prevence nelegálního zaměstnávání na území ČR. Tito specialisté působí na jednotlivých regionálních pobočkách ÚPČR.

Dalším realizovaným projektem z roku 2014 je projekt „Inovacemi k prevenci pracovního vykořisťování občanů EU“. Tento projekt reaguje na negativa plynoucí z narůstající pracovní migrace nových členských států, pozornost je zaměřena zejména na státní občany Bulharska. Projekt je vytvořen ve spolupráci s partnery v Rakousku a Bulharsku a snaží se o účinnou implementaci rakouských zkušeností. Primární cílovou skupinou v tomto případě byli bulharští občané, kteří mají v úmyslu pracovat na českém pracovním trhu nebo na něm již působí. Jako občané Evropské unie mají na evropském pracovním trhu stejné postavení, ale kvůli slabším sociálním podmínkám a jazykové indispozici u nich je vyšší riziko pracovního vykořisťování. Tento projekt je další snahou o prevenci nežádoucích vlivů spojených se zaměstnáváním cizinců, především tedy pracovního vykořisťování.

Z výroční tiskové zprávy MPSV plyne, že prevenci nelegálního zaměstnávání cizinců si ministerstvo klade za svou prioritu. MPSV a jemu podřízené organizace tak vedle prevence poskytují i poradenství. Toto poradenství je poskytováno jak zaměstnavatelům, tak cizincům. Zároveň je snaha o podporu činnosti komunitních tlumočnicků a interkulturních pracovníků. Díky tomuto může snáze docházet k plynulejší komunikaci cizinců a úřadů.

Posledním důležitým institucionalizovaným aktérem je Evropská unie a jí podřízené orgány. Jedním z těchto orgánů, které se zabývají nežádoucími vlivy zaměstnávání cizinců, je Agentura Evropské unie pro základní práva. Ta ve svém výstupu z roku 2015 nazvaném „Závažné pracovní vykořisťování: pracovníci pohybující se v rámci EU nebo směrem do EU“ vymezuje samotný problém pracovního vykořisťování a nelegálního zaměstnávání a následně dává konkrétní doporučení k prevenci nežádoucích vlivů spojených se zaměstnáváním cizinců. Jedná se například o zacílené zvyšování povědomí a odbornou přípravu. To v praxi znamená vyšší povědomí a proškolení organizací, které se s pracovním vykořisťováním setkávají. Důležitým bodem doporučení agentury je výzva inspektorům práce a příslušníkům policie, aby práva obětí závažného pracovního vykořisťování byla nadřazena před cíli v souvislosti s řízením migrace.

Další způsob prevence je transparentní nastavení pracovních vztahů již od počátku. Tím je myšleno například sepsání pracovní smlouvy v jazyce, kterému cizinec rozumí. Často totiž dochází k tomu, že smlouva je sepsána v cizím jazyce nebo není sepsána vůbec. Pokud není transparentně nastaven pracovníprávní vztah, může se jednat o první indikátor možného pracovního vykořisťování.

Jako poslední způsob prevence lze uvést podporu odborných organizací a organizací občanské společnosti, aby oslovovaly a informovaly pracovníky, kteří se přesouvají v rámci EU. Tím je myšleno, aby pracovníci byli informováni o svých právech a povinnostech, ještě předtím, než dorazí do cílové země výkonu práce. Toto doporučení je podobné jako úkoly stanovené Národní strategií boje proti obchodování s lidmi v České republice na období 2020-2023.

Je nutné poznamenat, že při přípravě jednotlivých strategií, manuálů a metodik dochází k časté spolupráci jednotlivých aktérů, a to jak ve vztahu na národní úrovni, tak na úrovni mezinárodní. Tato práce si však mezinárodní komparaci neklade za svůj cíl.

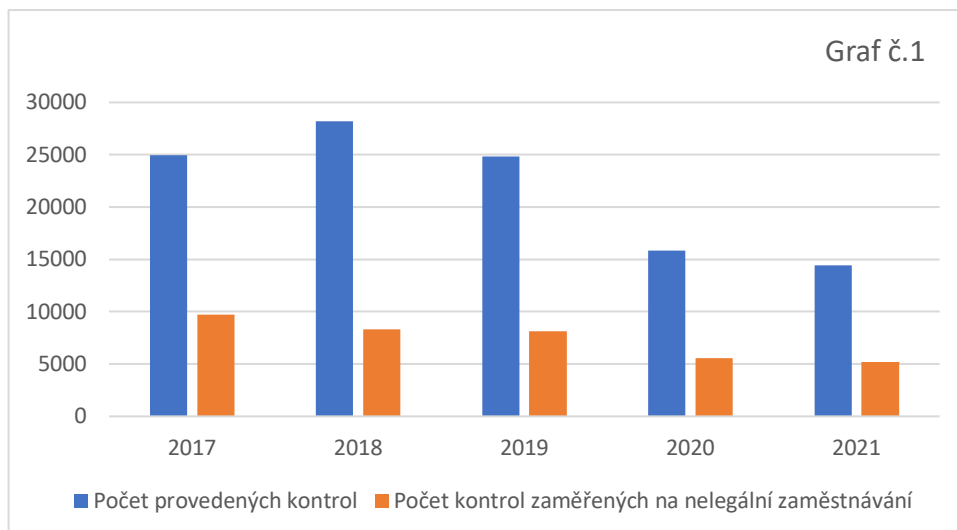
Prevence, jako jedna ze tří kategorií možné ochrany cizinců před nežádoucími vlivy spojenými se zaměstnáváním, však není dostatečná a musí být doplněna o represivnější složku, kterou jsou kontroly dodržování stanovených právních předpisů. Analýze kontroly se bude věnovat další část práce.

5.2. Kontrolní činnost

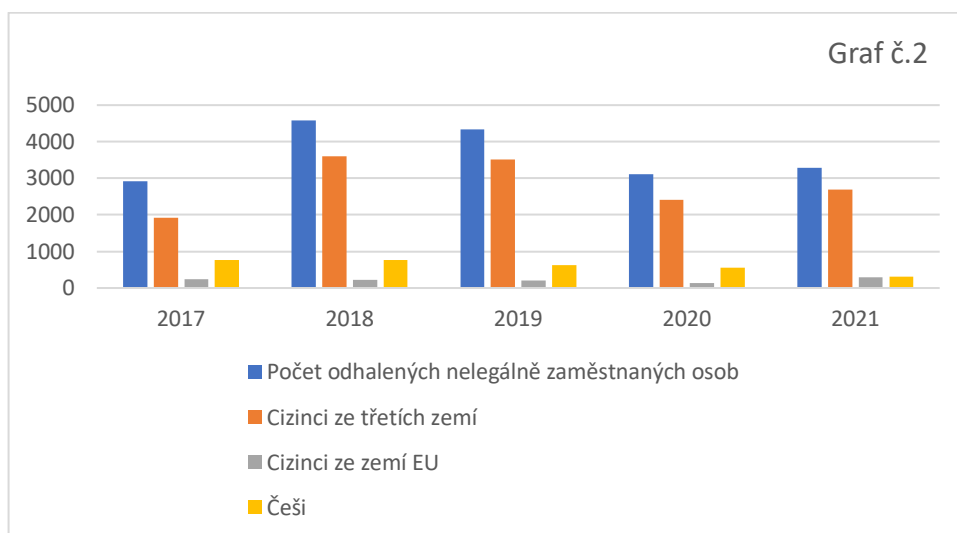
Kontrolní činnost v České republice vykonávána převážně SÚIP a osm oblastních inspektorátů práce. Kompetence SÚIP a inspektorátů práce plyne z ustanovení § 3 ZIP. Ustanovení § 7 a 8 následně stanovují práva a povinnosti inspektorů při kontrole (Janečková, 2014). SÚIP a jednotlivé oblastní inspektoráty jsou oprávněny především ke kontrole dodržování povinností plynoucích ze zákona u zaměstnavatelů, vyžadovat odstranění zjištěných nedostatků, vést přestupková řízení a ukládat pokuty a poskytovat poradenství (SÚIP, 2023).

Represivní složkou, která doplňuje prováděné kontroly a často postupuje v součinnosti s inspekcí práce je PČR. Tito dva aktéři, ve spolupráci s ministerstvy a jinými státními úřady, dohlíží nad dodržováním ZP a jiných zákonů na pracovištích.

Nejdříve se analýza zaměřila na kontroly provedené SÚIP v letech 2017-2021. Je tomu tak proto, že dohledatelné byly komplexní údaje od roku 2017. Výsledky pozorování jsou zaneseny do tabulek, které jsou první přílohou této práce. Z těchto údajů jsou následně vytvořeny grafy, které jsou součástí této kapitoly (Příloha č.1 Provedené kontroly SÚIP v letech 2017-2021).

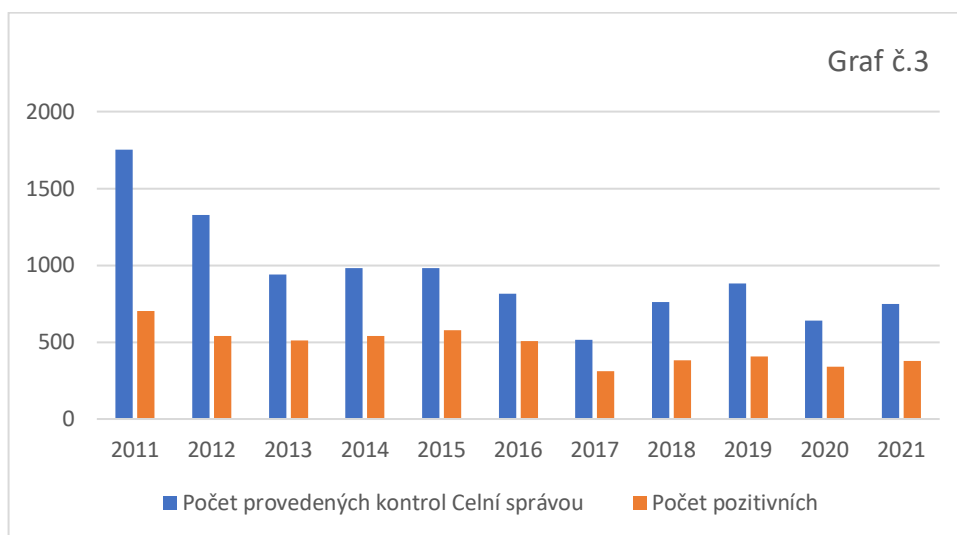

Na grafu č.1 jsou znázorněny provedené kontroly v letech 2017-2021. Je možné pozorovat, že počet provedených kontrol se pohybuje kolem 25 000 provedených kontrol ročně. Z tohoto počtu je zhruba 8000-9000 kontrol zaměřených na odhalování nelegální práce a nelegálního zaměstnávání. SÚIP kromě kontroly zaměřené na odhalování nelegální práce a nelegálního zaměstnávání provádí i jiné kontroly dodržování pracovně-právních předpisů. V letech 2020 a 2021 klesl počet provedených kontrol k hranici 15 000, to je dáno příchodem pandemie Covid-19. V tomto období došlo ke značnému poklesu a kontroly byly prováděny v návaznosti na vývoj aktuální situace a státních omezení.

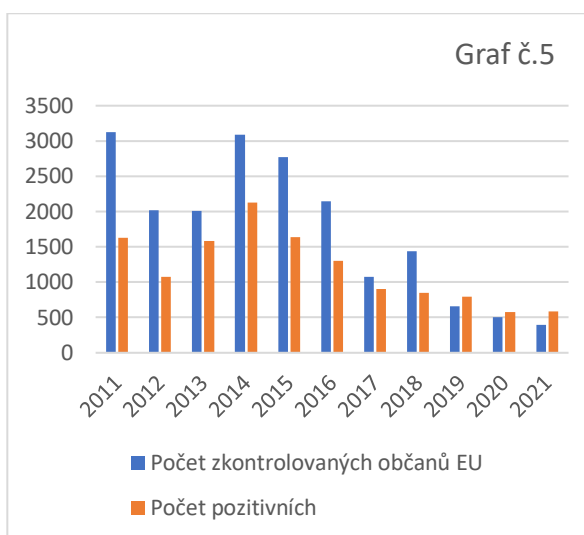
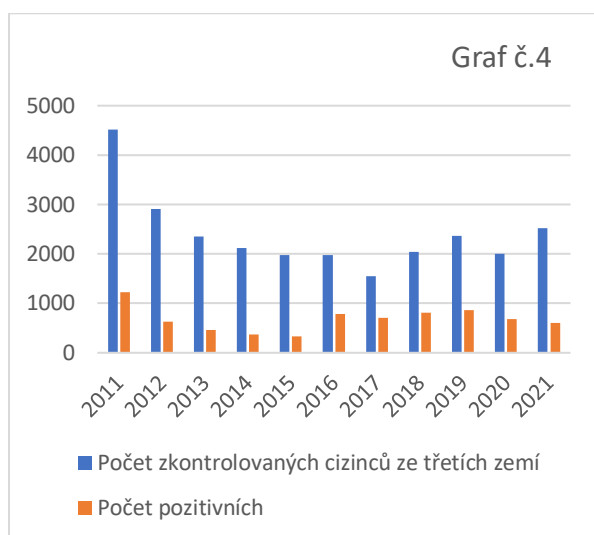

Na grafu č.2 je znázorněn počet odhalených nelegálně zaměstnaných osob. Jedná se o občany třetích zemí mimo Evropskou unii, občany ze zemí Evropské unie a české občany. Nejčastěji nelegálně zaměstnanými osobami jsou občané třetích zemí. Nejvíce odhalených případů bylo v roce 2018 a 2019, kdy SÚIP odhalil přes 4000 nelegálně zaměstnaných osob.

Dalším aktérem, který provádí kontroly v oblasti zaměstnávání cizinců je CSČR. Ta se zaměřuje především na zjišťování skutečností, zdali má cizinec platné pobytové oprávnění či platné pracovní oprávnění. Výsledky pozorování jsou zaneseny do tabulek, které jsou druhou přílohou této práce (Příloha č.2 Provedené kontroly CSČR v letech 2011-2021). Je nutné poznamenat, že údaje z let 2011-2014 se týkají jak kontrol provedených CSČR, tak i kontrol provedených CSČR v součinnosti s jinými složkami státu.

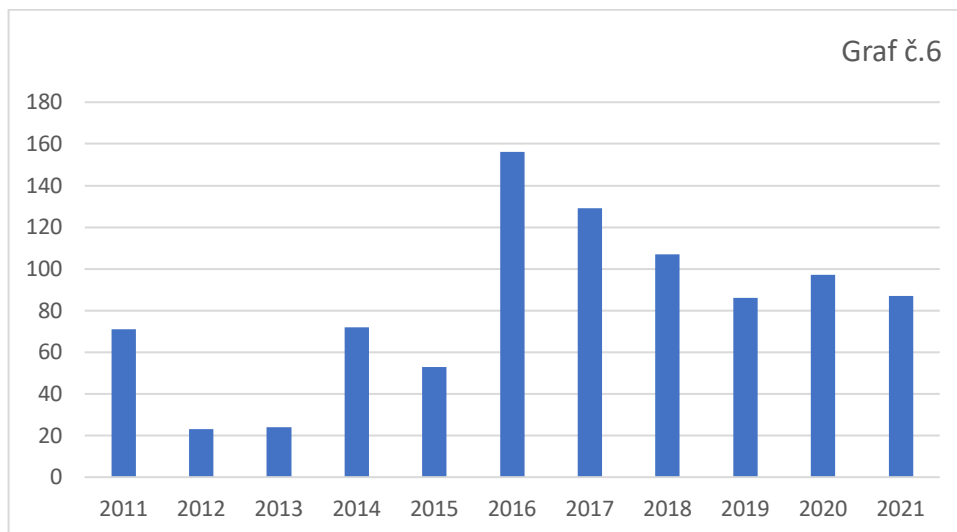

V grafu č.3 je možné číst, že počet provedených kontrol má spíše klesající charakter. Klesající tendenci má i křivka počtu pozitivních kontrol. Nejvíce pozitivních kontrol bylo v roce 2011 a nejnižší počet pozitivních kontrol v roce 2017.

Grafy č.4 a 5 představují počty zkontrolovaných cizinců ze třetích zemí a občanů Evropské unie a počty pozitivních případů, kdy došlo k porušení zákona. V případě cizinců ze třetích zemí se

jedná o absenci oprávnění na českém území pracovat či pobývat, u občanů Evropské unie jde o porušení oznamovací povinnosti zaměstnavatele.

Poslední graf č.6 znázorňuje počty cizinců, kteří postrádali platné povolení k pobytu. Nejvíce těchto cizinců bylo odhaleno v roce 2016, od tohoto roku počet odhalených případů spíše klesá.

5.3. Právní a poradenská činnost

Třetí kategorie, kterou tato práce představuje je právní a poradenská činnost. Obecně se této problematice věnují státní aktéři, jako je MPSV, Odbor azylové a migrační politiky pod MV a SÚIP, a dále neziskový sektor, jak bylo představeno v teoretické části této práce. V analytické části práce bude pozornost věnována právě neziskovému sektoru. Konkrétně bude pozornost zaměřena na aktivity jednoho z aktérů neziskového sektoru, organizaci La Strada Česká republika.

Tato organizace se zaměřuje na odstraňování vykořisťování a obchodování s lidmi. Primárně se věnuje podpoře a poskytování ochrany vykořisťovaným a jevům s tímto souvisejícím. V této oblasti se nezisková organizace zabývá prevencí a právní a poradenskou činností. Snaží se pojmenovat příčiny a důsledky vykořisťování, ovlivnit veřejnou politiku a poskytovat sociální služby spojené s těmito jevy.

Analýza vychází z výročních zpráv organizace v časové období od roku 2011 do současnosti (tedy roku 2020, ze kterého pochází poslední výroční zpráva).

Dle výročních zpráv nejintenzivnější forma spolupráce s cizinci probíhá s klientelou, která využívá sociální služby organizace. Tím je převážně myšlena krizová pomoc, azylové ubytování a odborné sociální poradenství. Organizace nabízí řadu dílčích služeb v podobě

tlumočení, právního poradenství a zastupování v právních sporech, komunikace s orgány činnými v trestním řízení, pracovně-právní poradenství a podpora při vstupu na český trh práce apod.

V roce 2011 byl spuštěn projekt „Každá práce má svou cenu“. Cílem tohoto projektu je náprava pracovního vykořisťování a nekalých praktik zaměstnavatelů. Projekt byl spuštěn za účelem zvýšení povědomí o činnostech organizace a informování o existenci krizové a informační linky organizace. Tyto linky byly zřízeny za účelem snadnějšího přístupu k pracovně-právnímu poradenství organizace. Organizace, na základě nejčastějších podmětů klientů, vyhodnotila, že nejvíce zastoupeným problémem v rámci pracovního vykořisťování je nevyplacená odměna za práci.

V roce 2012 se organizace zaměřila na práci v terénu, kterou chápe jako určitou intervenci do prostředí cílových skupin. V rámci terénních výjezdů byla objevena skupina mužů bulharské národnosti, kteří se ocitli v krizové situaci kvůli zadržování a nevyplacení mzdy. Tím jim byly neoprávněně zadržovány prostředky ke splacení výdajů na ubytování a obživu. Nejvíce osob, které byly organizací kontaktovány, pocházelo ze zemí Evropské unie, především ze zemí východní Evropy jako je Bulharsko, Slovensko, Rumunsko a Polsko. Dále se jednalo například o občany Ukrajiny, Číny, Thajska a Vietnamu.

Práce v terénu byla realizována i v roce 2013, kde byla pozornost primárně věnována oblasti pracovního vykořisťování. Organizace se zaměřila na cílovou skupinu, kterou jako v předcházejících letech jsou oběti a potencionální oběti pracovního vykořisťování a obchodu s lidmi. Jedná se převážně o osoby zaměstnané jako pomocný personál v hotelů a nemocnic nebo v oblasti zemědělství a stavebnictví. Hlavními cíli terénních výjezdů bylo opět zvýšení povědomí o možnostech právního a jiného poradenství a možnosti využití krizové a informační linky.

Dlouhodobou snahou organizace v celém zkoumaném období je nízkoprahová poradna, která poskytuje poradenství osobám v situaci blízké pracovnímu vykořisťování. Tato část aktivit organizace se věnuje převážně poskytování poradenství v případech nevyplacení a zadržování mzdy, tento problém se objevuje jako jeden z hlavních v rámci pracovního vykořisťování a pro cizince představuje reálnou překážku pro možnost důstojného žití na území České republiky. V roce 2014 ve výroční zprávě organizace konstatovala určitý pokrok v této oblasti, nicméně organizace nedokáže pomoci klientům v případě, že zaměstnavatel formálně nedisponuje žádným majetkem.

Dlouhodobými hodnotami, které se organizace snaží prosazovat, jak vychází z analýzy výročních zpráv sledovaného období, je převážně otázka lidských práv, rovných příležitostí, feminismu, směřování cizinců k vlastní samostatnosti apod. V roce 2016 se organizace zaměřila do té doby na poněkud opomíjený sektor a tím je vykořisťování lidí bez domova a cizinek, které pracují ve skrytých sektorech. V oblasti pracovněprávní problematiky jde převážně o práci v domácnostech a sociálních službách. Kvůli určité specifitě cílové skupiny tak poklesl počet řešených případů.

V roce 2017 dle údajů organizace nejvíce docházelo k vykořisťování v oblasti nucené práce. Druh práce se lišil u žen a mužů. Zatímco u žen šlo především o práce v masážních salónech, práce v domácnosti a továrnách, u mužů se jednalo především o sklady, obchody, třídění odpadu, továrny a sezónní práce.

V rámci poskytovaných právních služeb se organizace nejvíce věnuje přípravě předžalobních výzev k vyplacení mzdy a dále podávání podnětů inspektorátům práce. V oblasti právního poradenství jde především o pomoc při jednání s PČR, spolupráci s advokátními kancelářemi, pomoc v pracovně-právních záležitostech a řešení dlužných povinností.

V roce 2019 došlo k navýšení personálního obsazení pracovníků věnujících se terénním práci a byla zvýšena četnost terénních výjezdů na dvojnásobek. Terénní výjezdy byly prováděny především v levných ubytovnách, na tržnicích, stavbách nebo ve skladech. I v tomto roce se nejčastěji jako problém objevovalo nevyplacení mzdy, nerespektování minimální mzdy, vydírání a vyhrožování ze strany zaměstnavatele a situace, které se blížily dlužnímu otroctví. V rámci nízkoprahové poradny, která funguje od roku 2010, tedy v celém analyzovaném období, se jako nejčastější nezákonné jednání vyskytovalo nevyplacení mzdy, neplatné ukončení pracovního poměru, bezdůvodné zadržování dokumentů a pracovní vykořisťování.

V roce 2020 do činnosti organizace velkým způsobem zasáhla pandemie Covid-19 a terénní výjezdy se tedy odvíjely od aktuální situace v České republice. Mezi nejčastějšími tématy, která organizace s klienty řešila bylo opět nevyplacení mzdy, nerespektování výše minimální mzdy anebo neúnosně dlouhá pracovní doba. Poslední zmíněný problém se v dřívějších tiskových zprávách neobjevoval, což svědčí o narůstajícím trendu tohoto problému. Dále se organizace v roce 2020 zapojila do řady projektů pod MV, MS a MPSV.

6. Sada doporučení

Účinné potírání nežádoucích jevů při zaměstnávání cizinců na území České republiky je možné jen pokud bude komplexní, tedy zaměřeno na celou škálu aktivit aktérů bojujících proti těmto jevům. Jde o prevenci, kontrolní činnost, právní a poradenskou činnost. Základní předpokladem je také fungující legislativa, která poskytuje dostatečné množství nástrojů, jak s nežádoucími jevy bojovat.

Důraz by měl být kladen na efektivní koordinaci činností v rámci státního aparátu a účelnou spolupráci s neziskovým sektorem. Organizace věnující se tomuto tématu by měly být dostatečně spolufinancovány a přizváni do procesu vytváření strategických a jiných dokumentů směřujících k odstranění pracovního vykořisťování z české společnosti. Neziskový sektor by měl být přibrán do projektů, které jsou realizovány v jednotlivých gescích MV a MPSV. Důležitá je také koordinace na úrovni Evropská unie – členské státy.

Práce na základě předchozí analýzy přináší tato doporučení v jednotlivých oblastech. Doporučení směřují především do státního sektoru, některá jsou však věnována sektoru neziskovému.

Doporučení pro prevenci:

- Podpořit legislativní změny v boji proti nežádoucím jevům
- Povinně registrovat všechny pracovní právní vztahy, tedy i DPP a DPČ
- Evidovat všechny pracovní doby, tedy i u DPP a DPČ (již v legislativním procesu řešeno)
- Stát by měl spolupracovat s neziskovým sektorem ve vyloučených lokalitách
- Mělo by docházet k účinné distribuci materiálů obsahujících základní práva a povinnosti zaměstnavatelů a zaměstnanců v jazyce cizince
- Měly by být vytvářeny programy pro vzdělávání a rekvalifikaci cílových skupin
- Mělo by docházet k proškolení organizací, které se setkávají, nebo mohou setkat s pracovním vykořisťováním
- Pracovní právní vztahy by měly být transparentně nastaveny – pracovní smlouva a dohody by měly být sepsány v jazyce cizince
- Stát by se měl snažit informovat cizince o jejich právech a povinnostech ještě před příjezdem do ČR

Doporučení pro kontrolní činnost:

- Zvýšit četnost prováděných kontrol alespoň na úroveň před pandemií Covid-19
- Dostatečně pokutovat a trestat zaměstnavatele, kteří se dopouští nelegálního zaměstnávání, pracovního vykořisťování a dalších nekalých praktik vůči cizincům
- Primárně řešit nežádoucí jevy při zaměstnávání cizinců před samotným řízením o migraci s daným cizincem

Doporučení pro právní a poradenskou činnost:

- Zefektivnit krizovou pomoc a snažit se přivést cizince k budoucí samostatnosti
- Podporovat azylové ubytování v krizových situacích, finančně vypomoci cizinci a pomáhat s hledáním vlastního bydlení
- Podpořit integraci cizince do české společnosti
- Pomáhat s vypracováním předžalobních výzev při nevyplacení mzdy zaměstnavatelem
- Šířit informace o možnostech obrátit se na neziskový sektor
- Vyvíjet tlak na zaměstnavatele, aby nedocházelo k zadržování mezd
- Zasadit se o rovné odměňování žen a mužů
- Pomoci cizincům v situacích, kdy není respektována výše minimální mzdy nebo je-li stanovena neúměrně dlouhá pracovní doba
- Finančně podporovat organizace, které bojují proti nežádoucím jevům při zaměstnávání cizinců

Závěr

Cílem této práce bylo v teoretické části představit pojmy nelegální práce, nelegální zaměstnávání, pracovní vykořisťování a nekalé praktiky zaměstnavatele vůči cizincům. Ve výzkumné části bylo hlavním cílem analyzovat dosavadní právní a jinou pomoc cizincům před zmíněnými nežádoucími jevy při zaměstnávání cizinců. Na základě výsledků výzkumné části práce stanovila řadu doporučení, která by mohla být nápomocná v boji proti nežádoucím jevům spojených se zaměstnáváním cizinců.

Práce byla koncipována jako tzn. „policy analysis“, jak je představena v metodologické části práce. Tato metoda dovoluje použití více neformálních způsobů výzkumu a zobecnění zjištěných výsledků právě pro tvorbu doporučení do veřejné sféry. Pozornost byla věnována nejdůležitějším aktérům, jenž se danou problematikou zabývají. Bylo cíleno jak na analýzu státní sféry, tak i neziskového sektoru.

Byly stanoveny tři kategorie možné právní a jiné pomoci cizincům. Jedná se o prevenci, kontrolní činnost a právní a poradenskou činnost. V každé kategorii byli představeni nejdůležitější aktéři a následně byla analyzována jejich dosavadní činnost. Výzkumné období bylo stanoveno v rozmezí let 2011-2021. V roce 2011 totiž došlo k značnému nárůstu počtu cizinců, kteří pobývají na území České republiky. Rok 2021 byl zvolen kvůli absenci dat z posledních dvou let.

V poslední části práce byly představeny návodná řešení a doporučení do státního a veřejného sektoru, která by mohla přispět k úspěšnému a účelnému potírání nežádoucích vlivů při zaměstnávání cizinců. Doporučení byla rozdělena rovněž do tří kategorií, jak jsou uvedeny v teoretické části práce.

Limit práce představuje při zvolení metody policy analysis možné zkreslení výsledků pohledem výzkumníka. Práce tedy přichází s doporučeními, která necílí na obsažení celé problematiky, jedná se spíše o dílčí návody, které by mohly přispět k boji proti nelegálnímu zaměstnávání, pracovnímu vykořisťování a nekalým praktikám ze strany zaměstnavatelů.

Celkově se této práci podařilo z větší části odpovědět na vytyčenou výzkumnou otázku. Jednou z výhod zvoleného přístupu je, že práce je poměrně srozumitelná i širší škále čtenářů, nikoliv pouze odborné veřejnosti. Pojmy jako je pracovní vykořisťování a nekalé praktiky se běžně objevují ve veřejném prostoru, ale ne každý si pod těmito pojmy umí představit stejné věci. Tato práce do jisté míry může pomoci tyto termíny konkretizovat a dokázat, že podobné jevy

by se v demokratické a moderní společnosti vyskytovat neměly, a pokud se objeví, měla by proti nim společnost zasáhnout a potírat je. Diskriminace a vykořisťování do České republiky nepatří.

Zdroje

Knižní zdroje

BARANCOVÁ, Helena a kol. *Zamestnávanie cudzincov*. Bratislava: Sprint 2, 2012. ISBN 978-80-89393-75-6.

BLANPAIN, Robert, Susan BISOM-RAPP, William R. CORBETT, Hilary K. JOSEPHS a Michael J. ZIMMER. *The Global Workplace: International and Comparative Employment Law*. Cambridge University Press, 2020. ISBN 978-1-107-66487-6.

DANĚK, Matěj, Magdaléna VYŠKOVSKÁ a Jaroslava FOJTÍKOVÁ. *Zaměstnávání cizinců na území České republiky*. ANAG, 2020. ISBN 978-80-7554-269-4.

HÁJKOVÁ, Michaela. *Zákaz diskriminace a rovné zacházení v pracovněprávních vztazích v ČR a ve vybraných zemích EU*. Praha, 2019. ISBN 978-80-7400-740-8.

HŮRKA, Petr. *Ochrana zaměstnance a flexibilita zaměstnávání: Princip flexibilitoty v českém pracovním právu*. Praha: Auditorium, 2009. ISBN 978-80-903786-04-9.

JANEČKOVÁ, Eva. *Nejčastější pochybení zaměstnavatelů při plnění povinností dle zákoníku práce*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-518-4.

SCHUBERT, K. and BANDELOW, N. *Lehrbuch der Politikfeldanalyse*. Berlin, München, Boston: De Gruyter Oldenbourg. 2014. ISBN 978-3-486-72510-0.

ŠTEFKO, Martin. *Czech labour law in European context*. Praha, 2007. ISBN 978-80-85889-94-9.

ŠTEFKO, Martin. *Vymezení závislé a nelegální práce*. Praha, 2013. ISBN 978-80-87146-72-9.

TOMŠEJ, Jakub a kol. *Zaměstnávání cizinců v České republice*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020. ISBN 978-80-7598-648-1.

Kvalifikační práce

KLANOVÁ, Renata. *Spolupráce státu a nestátních neziskových organizací při potírání pracovního vykořisťování v České republice*. Praha, 2019. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Vedoucí práce PhDr. Martin Cejp, CSc.

Odborné články

DURNOVÁ, Anna. *Diskurzivní přístupy v policy analysis* [online]. 2013 [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: <https://www.letnizurnalistickaskola.cz/data/Durnova1.pdf>

Internetové zdroje

AGENTURA EVROPSKÉ UNIE PRO ZÁKLADNÍ PRÁVA. *Závažné pracovní vykořisťování: pracovníci pohybující se v rámci EU nebo směrem do EU* [online]. 2015 [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2016-severe-labour-exploitation-summary_cs.pdf

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Cizinci: Počet cizinců: Metodika: KATEGORIE A TYPY POBYTU CIZINCŮ V ČR (C)* [online]. 2006 [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/cizinci/2-ciz_pocet_cizincu-metodika-kategorie_a_typy_pobytu_cizincu_v_cr_-c-

EPRAVO.CZ. *Nekalé praktiky zaměstnavatelů* [online]. 2002 [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/nekale-praktiky-zamestnavatelu-16246.html>

EPRAVO.CZ. *Prísneji proti nelegální práci* [online]. 2018 [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/prisneji-proti-nelegalni-praci-108229.html>

INSTITUT POLITICKÉHO MARKETINGU. *Trojdimenzionální pojetí politiky* [online]. 2013 [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://politickymarketing.com/glossary/polity-politics-policy>

LA STRADA. [online]. [cit. 2023-03-31]. Dostupné z: <https://www.strada.cz/hledam-informace/>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Informovaná migrace = bezpečná migrace: Nebuďme lhostejní k pracovnímu vykořisťování* [online]. [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/846918/Infolet%C3%A1k+-+CZ.pdf/f2beeb44-238e-7e0d-c6d3-2932ec2bd067>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Nelegální zaměstnávání* [online]. 2020 [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/nelegalni-zamestnavani>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Postup cizince, který nemá volný přístup na trh práce ČR* [online]. 2020 [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/postup-cizince>

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Čtvrtletní zpráva o migraci: III. 2022* [online]. 2022 [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/ctvrtletni-zprava-o-migraci-za-3-ctvrtleti-2022.aspx>

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Legální migrace: Občané EU a jejich rodinní příslušníci* [online]. 2023 [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/legalni-migrace.aspx?q=Y2hudW09Mw%3D%3D>

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Modrá karta* [online]. 2022 [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/modra-karta.aspx>

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Občané třetích zemí* [online]. 2023 [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/obcane-tretich-zemi.aspx>

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Zaměstnanecká karta* [online]. 2022 [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/zamestnanecka-karta.aspx>

ORGANIZACE PRO POMOC UPRCHLÍKŮM. [online]. [cit. 2023-03-31]. Dostupné z: <https://www.opu.cz/cs/>

SDRUŽENÍ PRO INTEGRACI A MIGRACI. [online]. [cit. 2023-03-31]. Dostupné z: <https://www.migrace.com/>

STEM. *Mění se postoje občanů k zaměstnávání cizinců u nás, veřejnost je méně často vidí jako konkurenci pro české zaměstnance* [online]. 2018 [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://www.stem.cz/meni-se-postoje-obcanu-k-zamestnavani-cizincu-u-nas-verejnost-je-mene-casto-vidi-jako-konkurenci-pro-ceske-zamestnance/>

WALSBERGOVÁ, Tereza. *Počet zahraničních zaměstnanců roste navzdory pandemii: život cizinců v Česku očima statistiky* [online]. 2022 [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <https://blog.zamestnavamecizince.cz/zahranicni-zamestnanci-2020-2021-cr-statistika/>

Legislativní dokumenty

Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník

Zákon č. 198/2009 Sb., Zákon o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon)

Zákon č. 251/2005 Sb., Zákon o inspekci práce

Zákon č. 262/2006 Sb., Zákoník práce

Zákon č. 326/1999 Sb., Zákon o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů

Zákon č. 435/2004 Sb., Zákon o zaměstnanosti

Analyzované dokumenty

Efektivní systém rozvoje zaměstnanosti, výkonu komplexních kontrol a potírání nelegálního zaměstnávání v ČR [online]. Státní úřad inspekce práce, 2011 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://www.suip.cz/web/suip/efektivni-system-rozvoje-zamestnanosti-vykonu-komplexnich-kontrol-a-potirani-nelegalniho-zamestnavani-v-cr>

Inovacemi k prevenci pracovního vykořisťování občanů EU [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2014 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/inovacemi-k-prevenci-pracovniho-vykoristovani>

Kontroly v oblasti zaměstnávání cizinců za rok 2011 [online]. Celní správa České republiky, 2011 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/statistiky/Kontroly%20v%20oblasti%20neleglnho%20zamstvn%20cizinc/2011.pdf>

Kontroly v oblasti zaměstnávání cizinců za rok 2012 [online]. Celní správa České republiky, 2012 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/statistiky/Kontroly%20v%20oblasti%20neleglnho%20zamstvn%20cizinc/2012.pdf>

Kontroly v oblasti zaměstnávání cizinců za rok 2013 [online]. Celní správa České republiky, 2013 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/statistiky/Kontroly%20v%20oblasti%20neleglnho%20zamstvn%20cizinc/2013.pdf>

Kontroly v oblasti zaměstnávání cizinců za rok 2014 [online]. Celní správa České republiky, 2014 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/statistiky/Kontroly%20v%20oblasti%20neleglnho%20zamstvn%20cizinc/2014.pdf>

Kontroly v oblasti zaměstnávání cizinců za rok 2015 [online]. Celní správa České republiky, 2015 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/statistiky/Kontroly%20v%20oblasti%20neleglnho%20zamstvn%20cizinc/2015.pdf>

Kontroly v oblasti zaměstnávání cizinců za rok 2016 [online]. Celní správa České republiky, 2016 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/statistiky/Kontroly%20v%20oblasti%20neleglnho%20zamstvn%20cizinc/2016.pdf>

Kontroly v oblasti zaměstnávání cizinců za rok 2017 [online]. Celní správa České republiky, 2017 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/statistiky/Kontroly%20v%20oblasti%20neleglnho%20zamstvn%20cizinc/2017.pdf>

Kontroly v oblasti zaměstnávání cizinců za rok 2018 [online]. Celní správa České republiky, 2018 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/statistiky/Kontroly%20v%20oblasti%20neleglnho%20zamstvn%20cizinc/2018.pdf>

Kontroly v oblasti zaměstnávání cizinců za rok 2019 [online]. Celní správa České republiky, 2019 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/statistiky/Kontroly%20v%20oblasti%20neleglnho%20zamstvn%20cizinc/2019.pdf>

Kontroly v oblasti zaměstnávání cizinců za rok 2020 [online]. Celní správa České republiky, 2020 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/statistiky/Kontroly%20v%20oblasti%20neleglnho%20zamstvn%20cizinc/2020.pdf>

Kontroly v oblasti zaměstnávání cizinců za rok 2021 [online]. Celní správa České republiky, 2021 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/statistiky/Kontroly%20v%20oblasti%20neleglnho%20zamstvn%20cizinc/2021.pdf>

Národní strategie boje proti obchodování s lidmi v České republice na období 2016-2019 [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, 2016 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/narodni-strategie-boje-proti-obchodovani-s-lidmi-v-cr-2016-2019.aspx>

Národní strategie boje proti obchodování s lidmi v České republice na období 2020-2023 [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, 2020 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/narodni-strategie-boje-proti-obchodovani-s-lidmi-v-cr-na-obdobi-2020-2023-pdf.aspx>

Tisková zpráva: MPSV předložilo vládě zprávu o potírání nelegálního zaměstnávání cizinců [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2020 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/inovacemi-k-prevenci-pracovniho-vykoristovani>

Tisková zpráva 2017 [online]. Státní úřad inspekce práce, 2017 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: https://www.suip.cz/documents/20142/59834/20180309_tz_suip_uskutecnil_v_roce_2017_temer_25_tisic_kontrol_a_ulozil_pres_3_tisice_pokut_v_so.pdf/ffcf94b3-92ad-4faf-bc82-20795d444cd6

Tisková zpráva 2018 [online]. Státní úřad inspekce práce, 2018 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: https://www.suip.cz/documents/20142/59179/20190617_tz_suip_uskutecnil_v_roce_2018_28_tisic_kontrol_a_ulozil_pres_4_tisice_pokut_v_souhrnne.pdf/7b03c168-9355-e0d0-cadf-797bbc845f80

Tisková zpráva 2019 [online]. Státní úřad inspekce práce, 2019 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: https://www.suip.cz/documents/20142/120558/20200609_tz_suip_uskutecnil_v_roce_2019_2_5_tisic_kontrol_a_ulozil_pres_35_tisice_pokut_v_souhrnn.pdf/80f3c911-50db-3e68-d4b2-93c6a6f407bf

Tisková zpráva 2020 [online]. Státní úřad inspekce práce, 2020 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: https://www.suip.cz/documents/20142/319848/20210422_tz_suip_uskutecnil_v_roce_2020_1_6_tisic_kontrol_a_ulozil_pres_3_tisice_pokut_v_souhrnne_vysi_temer_275_milionu_korun.pdf/f9b193ab-2ab8-1459-6542-0ef09a5f5290

Tisková zpráva 2021 [online]. Státní úřad inspekce práce, 2021 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: https://www.suip.cz/documents/20142/405944/2022-05-26_TZ_SUIP_uskutecnil_v_roce_2021_pres_14_tisic_kontrol_a_ulozil_vice_nez_3%2C5_tisice_pokut_v_souhrnne_vysi_temer_380_milionu_korun.pdf/7f7cb390-4a25-c699-44ca-e40658a12961

Výroční zpráva 2011 [online]. La Strada Česká republika, 2011 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: https://www.strada.cz/wp-content/uploads/2021/12/LaStrada-Vyrocní_zprava-2011.pdf

Výroční zpráva 2012 [online]. La Strada Česká republika, 2012 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: https://www.strada.cz/wp-content/uploads/2021/12/LaStrada-Vyrocní_zprava-2012_mensi.pdf

Výroční zpráva 2013 [online]. La Strada Česká republika, 2013 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: https://www.strada.cz/wp-content/uploads/2021/12/LaStrada-Vyrocní_zprava-2013.pdf

Výroční zpráva 2014 [online]. La Strada Česká republika, 2014 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: https://www.strada.cz/wp-content/uploads/2021/12/LaStrada-Vyrocní_zprava-2014.pdf

Výroční zpráva 2016 [online]. La Strada Česká republika, 2016 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: https://www.strada.cz/wp-content/uploads/2021/12/LaStrada-Vyrocní_zprava-2016.pdf

Výroční zpráva 2017 [online]. La Strada Česká republika, 2017 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: https://www.strada.cz/wp-content/uploads/2021/12/LaStrada-Vyrocní_zprava-2017.pdf

Výroční zpráva 2019 [online]. La Strada Česká republika, 2019 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: https://www.strada.cz/wp-content/uploads/2021/12/Vyrocní_zprava_2019_La_Strada.pdf

Výroční zpráva 2020 [online]. La Strada Česká republika, 2020 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: https://www.strada.cz/wp-content/uploads/2021/12/Vyrocní_zprava_La_Strada_2020.pdf

Závažné pracovní vykořisťování: pracovníci pohybující se v rámci EU nebo směrem do EU [online]. Agentura Evropské unie pro základní práva, 2015 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2016-severe-labour-exploitation-summary_cs.pdf

Přílohy

Příloha č. 1 – Provedené kontroly SÚIP v letech 2017-2021

Rok	Počet provedených kontrol	Počet kontrol zaměřených na nelegální zaměstnávání
2017	24945	9707
2018	28206	8339
2019	24834	8160
2020	15852	5557
2021	14443	5222

Rok	Počet odhalených nelegálně zaměstnaných osob	Cizinci ze třetích zemí	Cizinci ze zemí EU	Češi
2017	2918	1917	234	767
2018	4583	3595	225	763
2019	4342	3513	207	622
2020	3110	2413	141	556
2021	3295	2695	288	312

Příloha č. 2 – Provedené kontroly CSČR v letech 2011-2021

Rok	Počet provedených kontrol Celní správou	Počet pozitivních
2011	1752	702
2012	1329	542
2013	941	511
2014	980	542
2015	983	577
2016	814	506
2017	517	313
2018	759	382
2019	881	408
2020	640	342
2021	749	379

Rok	Počet zkontrolovaných cizinců ze třetích zemí	Počet pozitivních	Počet zkontrolovaných občanů EU	Počet pozitivních
2011	4520	1229	3123	1631
2012	2904	630	2023	1074
2013	2354	464	2009	1585
2014	2125	374	3087	2129
2015	1979	334	2775	1636
2016	1975	781	2149	1301
2017	1546	701	1077	904
2018	2048	814	1442	851
2019	2361	864	658	792
2020	2000	685	500	579
2021	2521	602	399	584

Rok	Počet zjištěných cizinců bez platného povolení k pobytu
2011	71
2012	23
2013	24
2014	72
2015	53
2016	156
2017	129
2018	107
2019	86
2020	97
2021	87